

POSTANOWIENIE

17 grudnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Krzysztof Grzesiowski

na posiedzeniu niejawnym 17 grudnia 2024 r. w Warszawie
w sprawie z wniosku B.W.

z udziałem M.G.

o podział majątku wspólnego i zniesienie współwłasności,
na skutek skargi kasacyjnej M.G.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Olsztynie
z 30 czerwca 2023 r., IX Ca 142/23,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. ustala, że uczestnicy ponoszą koszty związane ze swym udziałem w sprawie.**

(G.N.-J.)

UZASADNIENIE

1. Postanowieniem z 13 grudnia 2022 r. Sąd Rejonowy w Olsztynie ustalił, że żadne przedmioty majątkowe nie wchodzą w skład majątku wspólnego wnioskodawczyni B.W. i uczestnika M.G., między którymi małżeńska wspólność ustawowa ustała na mocy umowy wyłączającej ustrój ustawowej wspólności majątkowej z dniem 17 sierpnia 2000 r. (pkt I); zniósł współwłasność bliżej

określonej nieruchomości zabudowanej położonej w O., w ten sposób, że przyznał ją na wyłączną własność uczestnikowi (pkt II); zasądził od uczestnika na rzecz wnioskodawczyni tytułem spłaty kwotę 270.000 zł płatną jednorazowo w terminie 1 roku od dnia uprawomocnienia się niniejszego orzeczenia, wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie na wypadek opóźnienia w zapłacie (pkt III); zastrzegł, że zapłata przez uczestnika w całości lub części zadłużenia stanowiącego kapitał i odsetki kapitałowe, wynikającego z bliżej określonej umowy kredytowej zawartej przez wnioskodawczynię i uczestnika zwalania uczestnika z obowiązku zapłaty kwoty wskazanej w pkt III do wysokości spłaconego na rzecz banku zadłużenia (pkt IV); zasądził od wnioskodawczyni na rzecz uczestnika kwotę 74.815,37 zł płatną jednorazowo w terminie 1 roku od dnia uprawomocnienia się orzeczenia z ustawowymi odsetkami za opóźnienie na wypadek opóźnienia w zapłacie (pkt V); oddalił pozostałe wnioski wnioskodawczyni i uczestnika (pkt VI); orzekł o przyznaniu od Skarbu Państwa stosownych kwot na rzecz pełnomocników z urzędu wnioskodawczyni i uczestnika tytułem nieopłaconej pomocy prawnej (punkty VII i VIII) oraz orzekł w sprawie kosztów postępowania (punkty IX i X).

2. Na skutek apelacji wnioskodawczyni i uczestnika Sąd Okręgowy w Olsztynie postanowieniem z 30 czerwca 2023 r. w punkcie pierwszym (I) zmienił zaskarżone postanowienie w punktach II, III, IV, V i VI w ten sposób, że: uchylił pkt IV i V; w punkcie VI zasądził od uczestnika na rzecz wnioskodawczyni kwotę 93.327 zł tytułem wynagrodzenia za korzystanie z bliżej określonej nieruchomości położonej w O. ponad udział, płatną jednorazowo w terminie do dnia 30 czerwca 2024 r., z ustawowymi odsetkami za opóźnienie na wypadek opóźnienia w zapłacie; oddalił wnioski wnioskodawczyni i uczestnika w pozostałym zakresie; w punkcie drugim (II) oddalił obie apelacje w pozostałym zakresie; w punkcie trzecim (III) orzekł w sprawie kosztów postępowania apelacyjnego i w punkcie czwartym (IV) orzekł o przyznaniu od Skarbu Państwa stosownych kwot na rzecz pełnomocników z urzędu wnioskodawczyni i uczestnika tytułem nieopłaconej pomocy prawnej.

3. Od postanowienia Sądu Okręgowego skargę kasacyjną wywiódł uczestnik postępowania. Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, powołując się na przesłanki określone w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c.; we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie podaje jednak art. 398⁹ § 1 pkt 1

k.p.c. Skarżący podniósł, że w sprawie istnieje istotne zagadnienie prawne: „czy zgłoszenie roszczeń procesowych w sprawie o zniesienie współwłasności, które nie mieszczą się w katalogu roszczeń z art. 207 k.c. i 618 k.p.c. obliuguje sąd merytoryczny co do tych roszczeń procesowych wyłączenia ich z tego postępowania i sprawę jako procesową przekazania do rozpoznania sądowi właściwemu”. Ponadto skarżący podniósł, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona w zakresie podniesionych zarzutów naruszenia prawa materialnego przez błędną wykładnię.

4. Wnioskodawczyni wniosła o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ewentualnie o oddalenie skargi kasacyjnej a także o zasądzenie od uczestnika kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa prawnego, według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

5. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W judykaturze już wielokrotnie wypowiedziano się na temat charakterystyki skargi kasacyjnej (zob. postanowienie SN z 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18). Wskazano tam m.in., że skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c.; nie służy zaś

merytorycznej ocenie skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest wówczas usprawiedliwione.

6. Szczegółowa analiza sprawy prowadzi do wniosku, że skarga kasacyjna uczestnika nie zawiera argumentów wystarczających dla uznania, że w sprawie spełniona została przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c., uzasadniająca przyjęcie sprawy do rozpoznania.

7. W pierwszej kolejności należy zauważyć, że skarżący nie uzasadnił przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. Skarżący nie wskazał jasno, jakie przepisy wymagają jego zdaniem wykładni, ani jakie w sprawie ujawniły się wątpliwości wykładnicze o problemowym czy precedensowym charakterze, których wyjaśnienie wymagałoby zaangażowania Sądu Najwyższego i sprzyjało rozwojowi prawa.

8. Także uzasadnienie przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c., tj. występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego i oczywistej zasadności, nie odpowiada wymogom obowiązujących przepisów. Brak przede wszystkim wyodrębnionego uzasadnienia tych przesłanek. Argumenty w tym zakresie mieszają się z kwestiami podnoszonymi jako zarzuty kasacyjne, częściowo wręcz zostały uwspólnione z uzasadnieniem podstaw kasacyjnych. Utrudnia to identyfikację i rozpoznanie argumentów mających przemawiać za przyjęciem skargi do rozpoznania. Jak wielokrotnie wyjaśniał Sąd Najwyższy, wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wraz z uzasadnieniem jest odrębną konstrukcyjnie i funkcjonalnie częścią skargi kasacyjnej i nie jest rzeczą Sądu Najwyższego poszukiwanie w innych jej częściach argumentów na uzasadnienie podniesionych w nim twierdzeń, w tym w podstawach kasacyjnych i ich uzasadnieniu (zob. np. postanowienia SN: z 22 kwietnia 2015 r., IV CSK 613/14; z 20 października 2022 r., I CSK 4722/22; z 29 lutego 2024 r., I CSK 1042/23). Sąd Najwyższy na etapie przesądu nie bada podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (art. 3984 § 1 pkt 2 k.p.c.), a jedynie wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jego uzasadnienie (art. 3984 § 2 k.p.c.), które stanowią odrębne elementy konstrukcyjne skargi kasacyjnej. Nie jest zatem prawidłowe

wykazywanie oczywistej zasadności skargi przez odwołanie do zarzutów kasacyjnych i przytoczonego w nich uzasadnienia.

9. Zagadnienie wskazane przez skarżącego zostało przedstawione bez szerszego uzasadnienia, wskazania dotychczasowych poglądów orzecznictwa i doktryny czy choćby własnej analizy problemu, który nie został wyjaśniony w orzecznictwie oraz wskazania, w jaki sposób ich wyjaśnienie mogłoby przyczynić się, jego zdaniem, do rozwoju prawa. Skarżący w uzasadnieniu koncentruje się natomiast na kwestiach, które nie zostały postawione w sformułowanym zagadnieniu prawnym, a mianowicie na kwestii powagi rzeczy osądzonej i problemie, czy w sprawie o zniesienie współwłasności dopuszczalne było rozstrzygnięcie roszczeń uczestnika. Podniesiona przez skarżącego kwestia dotycząca możliwości rozstrzygnięcia w ramach postępowania działowego roszczeń nie objętych regulacją art. 618 § 1 k.p.c., była już przy tym przedmiotem rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy w wyroku z 28 kwietnia 2021 r. (przytoczonego przez Sąd Okręgowy), które to stanowisko podziela Sąd Najwyższy w niniejszym składzie. Zawarte w nim ustalenia stały się oparciem dla rozstrzygnięcia dokonanego przez Sąd Okręgowy. Argumenty podniesione przez skarżącego w istocie zmierzają do podważenia trafności tego rozstrzygnięcia. Tymczasem Sąd Najwyższy nie pełni roli trzeciej instancji sądowej, a skarga kasacyjna nie może być wykorzystywana jako instrument pozwalający na kwestionowanie niesatysfakcjonującego stronę rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji (zob. np. postanowienia SN: z 10 stycznia 2019 r., II CSK 367/18; z 16 czerwca 2021 r., V CSK 444/20; z 21 marca 2024 r., I CSK 6425/22).

10. Należy ponadto zwrócić uwagę, że uzasadnienie oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, jako przesłanki przyjęcia jej do rozpoznania, wymaga powołania się na kwalifikowaną postać naruszenia zaskarżonym orzeczeniem przepisów prawa materialnego lub procesowego oraz przeprowadzenia wywodu zmierzającego do jego wykazania. Oczywistość naruszenia ma miejsce wówczas, gdy jest ono widoczne *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia. O przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania nie decyduje przy tym samo

oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego przez sąd, który wydał zaskarżone orzeczenie, lecz sytuacja, w której spowodowało ono wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (zob. postanowienie SN z 6 listopada 2012 r., III SK 16/12).

11. Analiza sprawy wskazuje, że ustalenia sądów nie zawierają zarzucanych przez skarżącego uchybień, które kwalifikowałyby skargę jako oczywiście uzasadnioną w powyższym rozumieniu. Skarżący nie wskazuje zresztą, które konkretnie z zarzucanych uchybień świadczą o oczywistej zasadności skargi. Twierdzenia skarżącego w tym zakresie są przy tym niespójne – we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania podaje on bowiem, że oczywista zasadność skargi zachodzi w zakresie zarzucanego naruszenia prawa materialnego przez błędną wykładnię (str. 3 skargi), zaś w podsumowaniu wywodów stwierdza, że skarga jest oczywiście uzasadniona w zakresie wszystkich zarzutów kasacyjnych (str. 21 skargi). Niezależnie od tego, twierdzenia skarżącego w istocie zmierzają do podważenia trafności rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji, czemu – jak wyżej wyjaśniono – postępowanie kasacyjne nie służy. Ponadto wywody skarżącego odnoszone do naruszeń prawa materialnego zmierzają do polemiki z ustaleniami faktycznymi i oceną dowodów dokonanyymi przez sądy obu instancji. Skarżący kwestionuje bowiem ustalenia faktyczne dotyczące wynagrodzenia za korzystanie z nieruchomości ponad udział. Jednakże w postępowaniu kasacyjnym jest to niedopuszczalne. Zgodnie bowiem z art. 398³ § 3 k.p.c. podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów. Sąd Najwyższy jest sądem prawa, a nie sądem faktu, i nie dokonuje kontroli prawidłowości oceny dowodów przeprowadzonej przez sąd drugiej instancji, jak również kontroli prawidłowości dokonanych ustaleń faktycznych (zob. wyrok SN z 5 stycznia 2011 r., III CSK 72/10). Sąd Najwyższy jest tym samym związany ustaleniami faktycznymi dokonanyymi przez sąd powszechny. Oznacza to niedopuszczalność powoływania się przez skarżącego na wadliwość orzeczenia sądu drugiej instancji, polegającą na ustaleniu faktów lub niewłaściwie przeprowadzonej ocenie dowodów, również we wniosku o przyjęcie skargi

kasacyjnej do rozpoznania (zob. postanowienie SN z 15 października 2020 r., IV CSK 136/20).

12. Według Sądu Najwyższego, nie ma przy tym innych przyczyn uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, w szczególności nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.).

13. Z tych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

14. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 520 § 1 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

(G.N.-J.)

[a.ł]